

ΤΡΕΙΣ ΕΠΙΚΟΙ ΗΡΩΕΣ

ΛΕΡΑΤΟΣ - ΦΡΑΓΚΙΟΣ - ΔΡΑΚΑΝΤΩΝΗΣ

Η συντροφιά των τριών Άμπαδιωτών που έτρομοκράτησε τους Γιαννισάρους. Τό ειδύλλιο του Καπετάν Κωσταντή και της όμορφης παπαδοπούλας. Όπου φανερώνεται ό Δερβίς Άγας. Μιά Όμηρικη μενομαχία στις Σκάλες του Άμπρά. Ό Δρακαντώνης και ό Άλης Βαθειαιιώτης. Μιά νυχτιά, με τό λυχνάρι... Πώς πεθαίνουν οι γενναίοι.

Στά δημόδη τραγούδια της Κρήτης τά όνόματα Λεράτος και Φραγκίος λάμπουν με τή δόξα της παλληκαριάς, γιατί ή ζωή και ό θάνατός τους στάθηκαν άξιοι της έπικης Μούσας.

Άπό τό έτος 1815 ως τό 1820 ζούσαν και οι δυό αυτοί ήρωες κλέφτικο βίο στά λημέρια του Ψηλορείτη. Η καταγωγή τους ήταν από τά Βορριζία. Ό Κωνσταντίνος Λεράτος, τολμηρός, άνδρείος, έδιδιαιτητικός έναντίον των Τουρκοκοητών, είχε έμπνευσει άπερίοριστο σεβασμό, ή μάλλον τρόμο, σε πολλούς άγάδες της Μεσσαριάς. Ό Φραγκίος, ώραιος και γενναίος επίσης άντρας είχε γίνει τό φρόνιτρο των γιαννισάρων της Άμπαδιάς. Τήν εποχή εκείνη, ό αρχηγός των γιαννισάρων Δερβίς Άγας ό Άμπαδιώτης κατατυραννούσε τήν έπαρχία. Άπό τ' άνθρώποκτόνα χέρια του δύσκολο ήταν νά γλυτώση ένας εύπορος χριστιανός ή μιά ώραια άρχοντοπούλα. Θηριακά και άκόλουτος, δέν έλογαριάζε κανένα.

Μόνο ό Φραγκίος τού έστειλε χαρφή στό μάτι και άπεφάσισε νά τον έξοντώση. Μιά νύχτα λοιπόν έπαραιμόνεψε, έπεσε στις πλάτες του Φραγκιού, τον έρριξε κάτω και με τό χαντζάρι τού έκοψε σχεδόν τό λαυρό. Ένόμισε πιά πώς τον έξεμπερόδεψε και έφυγε ήσυχος ότι απηλλάγη από τον έχθρό του. Άλλ' ό Φραγκίος—που ό λάρυγγάς του δέν είχε πάθει—σερνάμενος και μπουσουλώντας, κρατώντας όπως μπορούσε τό κεφάλι του, γλιστρήσε μέσα στό σκοτάδι κι' έφθασε σ' ένα γετονικό χωριό, όπου ένας έμπειρός γιατρός τον έπεριποίη ή άποτολεμομαχία. Ό γιατρός τον εκράτησε σπιτι του ένα μήνα, ως πού γιαιτρεύτηκε έντελάως.

Άπό τότε ό Φραγκίος βγήκε στό κλαρί, άπαντήθηκε με τό Λεράτο κι' έγεναν συντρόφοι. Ζούσαν μέσα στίς σπηλιές, κατέβαιναν στα κτήματα των αγάδων και τά κατέστρεφαν. Έτσι μιá μέρα έπεσε στό χέρια τους κι' ό Δερβίς Άγας κι' επλήρωσε τά έπιχειρα της κακίας του, με τις άκόλουθες δραματικές περιστασεις :

Ό Λεράτος και ό Φραγκίος προσπαθούσαν με κάθε τρόπο νά βάλουν στό χέρι τον Άγά. Με διάφορους διαβάτες τού παράγγελναν εμπαικτικές χαιρετίσματα και τον προσκαλούσαν στους βράχους του Ψηλορείτη ενά τού κάμουν τά μουσαφιρίκια.

Στη φημισμένη κομπολι Άνώγεια ζούσε τότε μιá ώραιοτάτη κοπέλλα, ή Άρετούλα, κόρη τού παπά Γιωργή Σκουλά, από τήν ευγενική ένισνη οικογένεια της Κρήτης. Φαίνεται ότι ό Κωνσταντής ό Λεράτος είχε ιδεί κάποτε τήν όμορφη παπαδοπούλα και τήν αγάπησε. Καί φαίνεται άκόμα ότι και ή καρδιά της κόρης δέν έμεινε άσυγκίνητη από τήν άντρική όμορφιά τού καπετάν Κωνσταντή.

Ός τόσο, ή φήμη της όμορφιάς της έφτασε και σ' αυτά τού άκόλουστου Δερβίς Άγά, ό όποιος άπεφάσισε νά τήν απαγάγη και νά τήν κλείσει στό χαρέμι του. Χωρίς νά τό πολυλογαριάζη, ξεκινά ν' άνεβή στην όρεινή κομπολι, άρματωμένος σάν άσταξός. Άλλά στό μεταξύ αυτό, κάποιος Όθωμανός, έχθρός του, τό παραγγέλνει στον πατέρα της :

— Παπά Σκουλά, κρύψε τήν τσουπρά σου, γιατί έρχεται ό Δερβίς Άγά νά σού τήν πάρη !..

Τρέχει ό καυμένος ό παπάς και βρίσκει τον προστάτη της κομπολίεως τόν Λεράτο :

— Καπετάνιε μου, από τό θεό και στα χέρια σου. Σώσε μας !..

Κι' άμέσως οι δυό φίλοι πιάνουν τό δρομο και τά περάσματα. Άμέριμος ό γυναικοκνηγός Δερβίς, επήγαινε τραγουδώντας κατά τις λεγόμενες Σκάλες τού Άμπρά, μέσα από τις πολυδαίδαλες στενοποριές τού βουνού. Άλλ' οι δυό ήρωες είχαν τό νου τους και ό μόν Λεράτος πνάνει τή θέσι Πουσούνι, μπροστά, τοποθετεί δε τό Φραγκιό πειό πίσω, στη θέσι Σταυρός. Έτσι, όπως ήξεραν αυτοί καλά τά κατατόπι, έβαλαν τόν οδοιπόρο Δερβίς τήν μέση. Μόνο άν έκανε φτερά άητού ή μά πορούσε νά τούς ξεφύγη..

Ό Φραγκίος, ζύπνος, κουρασμένος από τήν οδοιπορία, είχε πλαγιάσει στην κορυφά ενός βράχου και τον πήρε ό ύπνος. Στο λαγοκοιμωμά του αυτό άκουει άξαφνα περπατησιές άλόγου, ευπνάει και από τήν κρυφή του βλέπει τό Δερβίς Άγά νά διευθύνεται στο μέρος όπου επαραμόνευε ό Λεράτος. Τον αφήνει νά προχωρήση λίγο και τραβάει μιá πιστολιά στον άέρα. Ήταν τό σύνθημα. Ό Λεράτος πούχε καθφορίσει, στό άναμεταξύ αυτό ξεπηδαίει από τήν θέσι Λεκανίης της Μηλιάς, επάνω από μιá πηγή, και βρίσκειται μπροστά στον Άγά. Ό Φραγκίος προχωρεί από πίσω.

Τότε αρχίζει μεταξύ των δύο αντίπαλων Όμηρική στιχομυθία, όπως μās λέει τό δημοτικό τραγούδι :

— Πέριμε δά, Δερβίς Άγά, γιά νά λογαρια-
στούμε
Κι' ήρθεν ή ώρα ή καλή πού θένα με-
τοηθούμε.

Άκουσα γά, Δερβίς Άγά, πώς δέ σέ πιάνει μπάλα
Και θέλω νά σού παίξω μιá εις τή ξερβή κοντάλα !
— Αυτά τά λόγια, Κωσταντή, τάλεγα γώ στη χώρα
Ποιόν άντρα μπάλα δέ περνή έτούτη δά τήν ώρα ;
Μην τά πιστεύεις, Κωσταντή, τά λόγια των ανθρώπων
Μά σένα ή μπάλα σου περνή σέ τουτανά τόν τόπον..

Έτσι άρχισε ή φοβερή μονομαχία άκριβώς στο αντίθετο μέρος από τις Σκάλες, ενή ό Φραγκίος έχόχτανε πίσω, επεδρεία και όπισθοφυλακή. Ό γιαννισάρος ήταν γενναίος μαχητής και σκοπευτής επιδέξιος. Άλλά και ό Λεράτος, θρέμμα των Σφαμιών, έσκόπευε άριστά και είχε καρδιά λιονταριού. Άλλάζουν άρκετους πυροβολισμοί. Μιά σφαίρα τού Λεράτου πετυχαίνει τον αντίπαλό του στο στήθος, αλλά τό τραύμα δέν εινε θανατηφόρο και μ' ένα πήδημα ό Δερβίς Άγάς ταμπουρώνεται πίσω από ένα βράχο και πυροβολεί τό Λεράτο γιά πολλή ώρα, αλλά χωρίς άποτέλεσμα.

— Άδικα ξεδιαλέζει τις μπάλες σου, Άγά ! τού φωνάζει ό Λεράτος. Τά όρνια θά σέ φάνε ! Έδανά !..

— Θά τό ίδουμz αυτό, Κωσταντή. Έγώ θά σού σκάω τό λάκκο σου !

Άλλ' ήρθε στιγμή πού ό Άγας είδε ότι δέν είχε πιά σφαίρες ! Στην άπελποία του, βγάει τό πυγγάρι του, γεμάτο χρυσά νομίσματα (έξάρια), με τά όποια—σύμφωνα με τ' Όθωμανικό έθιμο—έσκόπευε νά φιλοδώρηση τή νύφη πού θ' άρπαζε γιά τό χαρέμι του ! Ταχύς και επιδέξιος ό Άγας, λυγίζει τά νομίσματα, τά μεταχειρίζεται γιά σφαίρες και με αυτά πυροβολεί τον αντίπαλό του, αλλά και πάλι χωρίς άποτέλεσμα. Τέλος, κουρασμένος, νοιώθοντας ότι έφτασε ή στιγμή πού ό Λεράτος θά όρμούσε κατά πάνω με τό μαχαίρι, ρίχνει μακριά τό όπλο του και τό βάζει στό πάδιο. Άξαφνα, όμως βρίσκειται άντιμέτωπος με τό Φραγκιό.

— Άλτ, Άγά, και σ' έφαγα !
Σάν τον κνηγημένο κάπρο, ό Δερβίς Άγας, πηδά σέ μιá χαράδρα πού ήταν κάτω και αφήνει κραυγή πόνου. Είχε σπάσει τό πόδι του και δε μπορούσε πιά νά κάνει βημα. Κείνη τή στιγμή καταφθάνει και ό Λεράτος.

— Νάτος ! τού λέει ό Φραγκιός. Τι νά τού κάνουμε ;

— Νά τότε κάμουμε ζωντανό. Έτσι τού πρόπει. Φέρε κλαδιά !

Άρχίζουν νά ρίχνουν επάνω του φρύγανα, κλαδιά, ξεραγκιές και τόν σκεπάζουν. Επάνω ρίχνουν άναμμένα κάρβουνα. Τεράστιες ξεπηδούν ή φλόγες, και σέ λίγη ώρα ό περιβόητος Δερβίς Άγας ό Άμπαδιώτης όρχιγιαννισάρος, ήτανε στάχτη. Η έπαρχία άνέπνεε.

Τήν ίδια εποχή έδρασε στην ίδια περιφέρεια και άλλος πρόμαχος της Κρητικής έλευθερίας, ό Δρακαντώνης. Αυτός αναγκάστηκε νά πάρη τά βουνά από τήν άκόλουθη αίτια : Μιά μέρα επέρασε από τό χωριό του τό Βυζάρι, ό Άλη Άγας Βαθειαιιώτης, άλλος αίμοχρής γιαννισάρος.

— Δρακαντώνη, τού λέει, έγώ πάω στη Γέννα στό Άμάρι, νά προσκυνήσω στό τζαμί. Πες τό γυίο σου νά πάη στό λόγγο, νά κόψη τρία φορτώματα ξύλα και νά τά κουβαλήση σπιτι μου.

— Δηλαδή τού βάζεις άγγαρεία ;

— Ναι, άγγαρεία ! Κι' άλλοιμόνο τού άν δέν τήν κάνη. Θά τού κόψω τ' αυτιά !

Και έφυγε.

Τήν ίδια μέρα ό Δρακαντώνης παίρνει τό γυίο του και τού λέει :

— Έσθ θά πές στον έλαιώνα μας και θά με προσμένεις δυό και τρεις μέρες, ως πού νόρθω. Άν δέν ξρθω, θά πη πώς με σκότωσαν οι Τούρκοι και νά βγής κλέφτης στό βουνά.

-- Καλά, πατέρα !

Τό άλλο βράδυ, ό Δρακαντώνης πηγαίνει στην εκκλησιά, προσεύχεται, κι' επείτα τραβάει γιά τό χωριό τό Βαθειαικό. Περρασμένα μεσάνυχτα. Χτυπάει τήν πόρτι τού Άλη Άγά. Ό γιαννισάρος, χωρίς νά ύποψιασθή μιá τέτοια τόλμη, άνβεί τό λύχο του και βγαίνει στην πόρτα νά δη ποιός χτυπάει τέτοια ώρα. Ό Δρακαντώνης με μιá μαχαίριό τότε ξεπλώνει νεχρό !

Και γίνικε δραματολός. Έομξε με τό Φραγκιό και τό Λεράτο. Οι τρεις ήρωες άρχισαν μιá σειρά από κατορθώματα πού επλούτισαν τήν ιστορία της Κρήτης με λαμπρές σελίδες.

Πώς επέθαναν ; Όπως πεθαίνουν συνήθως οι πρόμαχοι της Ελευθερίας. Στο βουνό, με τό τουφέκι στό χέρι, με τό χαμόγελο της παλληκαριάς στό χέιλη.

